

UNA NOVA MIRADA EDUCATIVA A LA MEVA ESCOLA

Projecte Investigació I

DUODA

Tutora del projecte: Assumpta Bassas

Júlia Garcia

A partir de la nova aventura que enceto aquest curs com a part de l'equip directiu de l'Escola Miralletes de Barcelona he decidit lligar el meu projecte d'investigació de DUODA amb aquest nou trajecte professional. La meva estada a Estats Units i les recerques a altres països ha fet obrir una porta que em conduirà a un nou aprenentatge personal i professional. Actualment les institucions educatives a Catalunya estan donant certa llibertat a les escoles per crear els seus propis processos d'aprenentatge. És cert que partim d'un currículum, però al ser força ampli podem encabir la nostra singularitat i reinventar la forma d'educar a partir de la pròpia acció. Com diu Milagros Rivera, la palanca cal fer-la a l'àmbit professional, no només a casa o en les nostres relacions, i així, poder generar un impacte més ampli.

Alhora ens trobem en un moment de transició en el qual l'educació lliure i vivencial que parteix dels interessos dels nens i nenes cada vegada resulta més atractiva per a les famílies.

La meva àrea fins ara a l'escola sempre ha estat la Llengua anglesa però en els últims cursos també he treballat en diversos projectes artístics de pintura i escultura. L'assignatura de Creativitat femenina d'Assumpta Bassas va acompanyar el meu procés de canvi de mirada subratllant la importància d'una creativitat alliberadora per part dels infants.

Aquest curs a més de ser part de l'equip directiu i la creació d'aquest nou projecte metodològic, treballaré la llengua anglesa dins dels projectes de xarxa d'aula i desenvoluparé dos tallers de creativitat artística.

Motivació

La meva escola ha encetat un nou Projecte metodològic integral en el qual els i les alumnes són els protagonistes del seu propi aprenentatge i on la motivació per a descobrir és l'eix clau de la nostra metodologia. Partint dels valors del constructivisme, així com la política de les dones oferirem canals que puguin ajudar al nostre alumnat a pensar per ells i elles mateixes, a fer paraula els seus interessos, a investigar, a aprendre dels seus errors i dels seus encerts i d'aquesta manera també aprendre a ser crítics, però sempre prenent com a arrel els seus desitjos. Creiem que treballar d'aquesta manera ajuda als i les alumnes a aconseguir un aprenentatge significatiu, ja que els infants encaixen els continguts en forma de xarxa que va més enllà de l'aula i porta el món real al nostre dia a dia. Entenem l'escola com un espai de convivència i d'intercanvi relacional, un entorn on es pensa i es discuteix sobre allò que els i les nenes saben i no saben. Un espai d'equilibri entre la pedagogia de les emocions i els aprenentatges.

Personalment em sento molt motivada amb aquest projecte. Per primera vegada en la meva vida professional sento el pes de les meves paraules, el valor de les meves idees i sentir que formo part d'alguna cosa en la qual crec amb la meva ànima.

Descripció del nucli motor

Sempre he considerat l'educació com l'eina més potent per a generar una transformació social i col·lectiva i aquest fet sempre m'ha fet viure en una autocrítica constant.

Valorar la mirada pròpia dels i les estudiants partint de les seves experiències suposa una nova concepció sobre la meua idea d'educació. La importància d'una autoritat que circuli de forma diària fa qüestionar-me la manera de planificar les classes. Cal partir de pràctiques espontànies, prendre consciència, tolerància i atenció als i les altres, valorar l'intercanvi de la paraula, modificar el que hem après partint del sí, valorar l'autoritat per davant del poder, treballar-nos en primera persona, etc.

El fet de donar veu als i les alumnes crea un canvi de ritme, un canvi important a nivell polític. A aquest punt se li uneix la llibertat de la mestra per a mostrar-se de forma natural i propera, d'aquesta manera es donaria entrada al món educatiu les formes femenines i maternals. Així les relacions que es construeixen des de la connexió interior i lliure acaben sent vertaderes.

Per dibuixar aquest nou projecte partim d'un equip molt divers. En la nostra escola hi ha mestres amb molts anys d'experiència, d'altres amb una mirada innovadora i amb ganes de prendre riscos i d'altres que han treballat a escoles a diverses parts del món. Per tant gaudim de molta riquesa per tal de dur a terme aquest nou projecte metodològic. Partirem de les nostres necessitats individuals i després construirem les col·lectives, respectant les nostres idees i coneixements teixint una xarxa de vida entre la nostra esfera privada i la pública, donant veu a la nostra pròpia experiència, així com la del nostre alumnat.

Proposta del projecte de singularització

Prendrem els eixos principals de la pedagogia de la diferència com a principis que fonamentaran el nostre projecte educatiu:

1. La cura de totes les persones que formem la comunitat educativa. A partir de la premissa que ens ofereix l'Ordre simbòlic de la mare prendrem l'afecte com a gran eix, trencant amb les relacions instrumentalitzades i valorant als i les altres des de l'empatia. Valorarem i acceptarem la diversitat i treballarem en la flexibilitat en els ritmes d'aprenentatge, en les metodologies i en els continguts. *La singularitat de cada experiència és el fil que dóna sentit a la vida*¹
2. Les i els alumnes seran els protagonistes actius del seu procés d'aprenentatge i de vida, donant prioritat a la cura de la seva autoestima i creixement personal. L'escola com a espai d'intercanvi entre la paraula i l'acció, fomentant mediacions que intensifiquen la humanitat, l'autoconsciència i donant prioritat al desig personal dels i les alumnes. Creant activitats a partir de la motivació dels individus i posteriorment del grup classe.
3. La relació amb l'entorn. La vida entra a l'escola a través de la mirada dels infants. Farem ús de la premsa diària com un punt essencial d'interrelació entre el medi escolar i social, de l'àmbit privat i el públic, per tal que esdevenir un espai de l'avui i l'ara.
4. La pràctica de la paraula i del treball cooperatiu, creant situacions d'aprenentatge on els infants poden aprendre els uns dels altres. La paraula viva i vertadera entesa com a espai d'apertura al simbòlic, a l'intercanvi, a la relació. Potenciarem les habilitats socials, com ara saber estar, saber esperar, saber escoltar, saber debatre, etc. Es treballarà en la creació de

¹ DIOTIMA. *El perfume de la maestra*. Icaria (2002).

grups per a l'autoconstrucció, autoconeixement sense etiquetes, des del que significa ser nen o nena i qüestionarem els llenguatges establerts, siguin acadèmics o socialment acceptats. Potenciarem el trencament dels estereotips i la victimització dels drets que ens falten (extrapolable a totes les minories). L'autoritat la treballarem com a cíclica, per tal de facilitar la relació entre els nens i nenes donant importància a les seves experiències personals.

5. Conscienciació de la cura del medi ambient a tota la comunitat educativa. A partir de les experiències individuals, de la vida i de cada moment cal crear una relació amb l'entorn i amb la resta del món. Fomentarem trencar la jerarquia d'éssers superiors i inferiors i respectarem a tots i totes com a iguals.
6. Les emocions es prenen com a eix d'aprenentatge com a mètode de creació i expressió. Els nens i les nenes estableixen les seves pròpies regles i pautes de convivència a partir de la pròpia necessitat i experiència. Entenem que les emocions estan integrades en tot el procés d'aprenentatge i de la vida dels infants. Es buscaran maneres per alliberar les pors del control i del judici, acollint les emocions que van sorgint. Convivim i els acompanyem observant, sent presents i escoltant les seves inquietuds i necessitats. Cal que els infants se sentin reconeguts, acceptats i estimats i d'aquesta manera créixer en equilibri i benestar.
7. L'aula com un espai obert entre matèries, propiciant el treball interdisciplinari, adquirint coneixements de les diferents àrees educatives de manera global.

8. La mestra com a acompanyant en el procés d'aprenentatge dels i les alumnes, interpretant la seva mirada i creant un entorn coherent en el seu procés de vida.

9. Un projecte educatiu compromès amb les persones on es treballen valors molt importants, com el respecte, la tolerància, la solidaritat i el treball en equip. Partirem de les pròpies contradiccions per tal d'obrir noves perspectives i mirades que ens faran créixer. Defensem l'empatia com a base de tota educació, posar-se en el lloc de l'altre, creant plegats, evitant el benefici egoista.

Organització

L'alumnat es distribueix en tres grups: Petits (P3, P4 i P5), Mitjans (1r, 2n i 3r) i Grans (4t, 5è i 6è).

El dia comença i acaba amb una assemblea on la paraula serà la protagonista. D'aquesta manera estimulem la participació dels nens i nenes en les converses i organització del dia a dia. És un punt de trobada per explicar-se, reflexionar, valorar el que aprenen i desenvolupar un vincle afectiu entre el grup.

La xarxa d'aula és l'eix principal de les activitats que es desenvolupen a tota l'escola i s'emmarquen dins les àrees de llengua, matemàtiques i medi. En aquest espai oferim als nens i nenes el descobriment de materials, el treball cooperatiu i la presa de decisions davant les diferents propostes. Es fomenta l'aprenentatge a través d'agrupaments reduïts.

A més de la xarxa d'aula, a l'àrea d'educació infantil també es treballa per racons de petits grups. D'aquesta manera es generen ambients preparats per aprendre i conèixer, on els infants investiguen i es manifesten de manera espontània.

A l'àrea d'educació primària hi haurà tallers de coneixements on es treballaran les àrees instrumentals (llengua i matemàtiques) d'una manera lúdica i competencial. A la franja horària disposem de Blocs on es treballen els continguts pròpiament de l'àrea, però sempre que sigui possible amb un enfocament competencial.

Gestió d'aula

La distribució de l'espai és important per tal de facilitar l'autonomia dels i les alumnes a l'aula i a l'entorn on treballen cada dia. Per tant creiem que les aules han de disposar d'un espai de lliure circulació. La idea és redistribuir les aules, portar la casa a l'escola, creant espais on els i les alumnes se sentin còmodes, protegits i lliures. En aquest primer curs començarem a implementar els colors naturals, clars i que fomentin el relax.

Un altre objectiu és potenciar la lectura amb llibres atractius amb els quals els nens i nenes se sentin identificats.

La relaxació i la música seran altres elements que es faran servir de manera continuada.

Tallers de creació artística i Espai C

Començaré explicant de què es tracta l'Espai C.

Durant aquest curs formarem part del projecte d'Espai C, espais de creació artística a les escoles d'Educació Primària de Barcelona i tindrè el privilegi de coordinar-lo a la meva escola.

L'Espai C Room 13 Barcelona es tracta d'un treball paral·lel entre un artista i els i les alumnes d'una escola; per tant enriqueix la vida i el treball del centre de forma extraordinària. Consisteix en un intercanvi entre l'escola que acull el projecte i l'artista resident, per tant la nostra escola cedeix un espai-taller durant un curs escolar a canvi que l'artista pugui obrir les portes del taller als infants de l'escola. En el nostre cas, l'escultor Urgell Farran compartirà el seu espai de creació amb els nostres estudiants, els quals hi acudirán unes hores a la setmana per tal de desenvolupar els seus propis projectes, per a ell serà una oportunitat de compartir el món educatiu dels infants així com les seves motivacions artístiques. L'artista orientarà i assessorarà els nens i nenes, així com al professorat, compartint coneixements i estratègies que posseeix. Per tant, no serà una classe o taller d'art sinó un acompanyament a l'alumnat en els seus processos creatius. Els diferents agents participants es reuniran per a coordinar el projecte i avaluar-lo. En aquest cas serà l'Escola Superior de Disseny i d'Art Llotja, la UAB, l'institut de Cultura de Barcelona, el Consorci d'Educació, Room 13 i jo mateixa. A més l'Espai C és autogestionat i autodirigit pels alumnes de l'escola.

El treball realitzat en aquest espai, tant de l'artista resident com de l'alumnat que hi participa, es farà visible per mitjà d'exposicions en el propi centre i els seus mitjans de comunicació, també a través de mostres en espais expositius.

Per una altra banda desenvoluparem tallers de creació artística que s'organitzaran per grups de petits, mitjans i grans; i seran visuals, manuals, plàstics i d'expressió corporal. Es fomentarà la creativitat i l'experimentació amb el propi cos per mitjà dels sentits.

Ara desenvoluparé els meus projectes artístics particulars. He triat a dues dones artistes ja que cal portar nous rols i noves mirades al que s'aprèn a les escoles.

Concretament he triat a **Ana Mendieta** i a **Lygia Clark** perquè són dones que mostren la seva necessitat vital de ser-ho, de viure's, de construir-se i destruir-se.

La meva intenció és fer servir l'art com a vincle d'unió entre l'àrea d'anglès i l'art, així com altres àrees com ara: la comunicació verbal i no verbal, l'art plàstic, l'educació emocional, l'expressió corporal o el coneixement del medi natural. D'aquesta manera l'art serveix com a eina motivadora per treballar totes matèries del currículum. A més vull generar contextos educatius que fomentin el pensament creatiu i que els estudiants aprenguin a gaudir a través de l'expressió artística. Per últim trobo molt important la unió art-emocions, expressar-se, posar nom al que sentim i crear en relació, fomentant les obres col·lectives.

Treballaré Ana Mendieta en el grup del Mitjans i Lygia Clark en el grup de Grans.

EL NOSTRE RASTRE

En el primer treballaré el vincle amb la natura a partir d'Ana Mendieta. Un dels motius principals d'escollir l'obra de Mendieta és el fet de reconèixer i fer conèixer a artistes llatinoamericanes desconegudes al món occidental. Un altre motiu pel qual l'he triada és perquè sent una nena va ser enviada a un altre país, amb una altra llengua i costums, i va patir un esquinçament per la separació amb els seus pares i la seva terra. A la meva escola tenim un percentatge molt elevat d'immigració, famílies que estan partides, en risc d'exclusió social i se senten en territori de ningú, nens i nenes que arriben de la Xina (o qualsevol altre lloc) i els deixen en un aula en la qual no coneixen ni entenen a ningú, i d'altres que viuen lluny dels seus pares i mares i que els han enviat per viure amb la seva tieta per una suposada vida millor.

Em centraré en la seva obra en relació al seu propi cos o rastre d'aquest, i de la seva vinculació amb la natura i els seus orígens, temes que encaixen perfectament amb el context del meu alumnat.

Per tant aquests són els objectius principals:

- Treballar la presència i el rastre del propi cos. Silueta de dona.
- Prendre consciència de la nostra vinculació amb la natura.

- Fer ús de materials naturals i vida orgànica; com ara l'aigua, la sorra, les flors, les plantes, les branques dels arbres, etc. D'aquesta manera aprendrem a estimar i respectar la natura. Conceptes: Cadena de vida i Mare Terra.
- Treballar la identitat cultural i recerca del propi origen.
- Iniciar-se en l'art de la Fotografia i Vídeo.
- Conèixer nous moviments artístics: LAND ART i performance.
- Plantejar la unió entre el paisatge i el cos femení: simbolisme.
- Crear una vinculació emocional entre la natura i la cultura. L'art del terra.
- Anomenar la transició personal entre la pàtria d'origen i la nova casa.
- Parlar sobre la relació amb la mare. El nexa entre el ventre matern i la natura.
- Plantejar la unió entre la biografia personal amb l'obra creada.
- Conèixer l'obra d'una dona artista i desenvolupar la creativitat arrel d'aquesta.

A partir d'aquí i amb unes guies concretes però amb força llibertat desenvoluparem el projecte. Ara plasmaré algunes opcions metodològiques que m'agradaria treballar. Les activitats es farien en dos dies.

El primer dia caldria presentar l'obra de Mendieta, ja que cal que coneguin l'artista per tal de poder sentir-se propers amb la seva experiència d'exili. Després els alumnes es dividirien en tres grups de treball i farien fotografies del seu cos en diferents postures. D'aquesta manera es podria treballar els efectes bàsics de la fotografia, com ara enfocar, enquadrar, etc. Una altra possibilitat és portar objectes naturals, potser d'alguna sortida realitzada a la natura, i fer el seu contorn amb pedretes, petxines, pals, flors o qualsevol altre material natural. Altres opcions podrien ser l'ús de plastilina, fang o sorra. Seguidament es podria parlar de la natura i com formem part d'aquesta i es podria també debatre la importància de tenir-hi cura. Per últim podrien dibuixar la silueta d'un cos de forma esquemàtica i transformar-lo en formes geomètriques o en fang; i a partir d'aquí crear una història.

En un segon dia, s'introduiria el concepte performance, i després a partir d'una acció d'una persona o diverses, fer una gravació en vídeo i d'aquesta manera es treballaria la imatge en moviment. Podria ser dintre del centre o fóra. Es podrien fer diverses accions amb diverses idees: el pas del temps a la natura, alguna obra de Mendieta o crear alguna en relació amb altres cultures. Per últim m'agradaria que els i les alumnes fessin ús de la paraula, en cas que vulguin, per tal d'expressar-se i diguessin com s'han sentit.

L'ART DE LA CURA

En el projecte de Lygia Clark em centraré en les emocions. Encaixa perfectament en el context del meu alumnat, ja que tenim alumnes amb bloquejos emocionals que no expressen el que passa a casa o la seva sensació de solitud, o el no sentir-se estimats. Vivim històries on la violència que pateixen o han vist els nens i nenes ha quedat en un racó invisible.

Els objectius principals d'aquest taller són:

- Conèixer altres tipus d'art. Què és l'art? Què és un/a artista?

- Fer ús dels sentits (o no fer-ne) com a forma d'expressió.
- Qüestionar-se el propi desig. Què és el desig?
- L'art com a forma de joc.
- Portar la vida quotidiana al terreny artístic.
- Introducció del moviment DROP OUT.
- Interaccionar amb els i les companyes fusionant l'art, la psicologia, el cos i la pròpia experiència.
- Treballar la respiració com a mètode de relaxació.
- Experimentar a partir del propi cos un desig, un record o una sensació viscuda

A partir d'aquí i amb unes guies concretes però amb força llibertat desenvoluparem el projecte. Aquestes són algunes opcions metodològiques que m'agradaria treballar. Les activitats es farien en dos dies.

El primer dia començaria amb un *brainstorming* sobre què és l'art o què és un/a artista? Poder es podria fer un petit qüestionari i fer partícip l'artista resident que tenim al centre. A partir d'aquí presentaria l'obra de Lygia Clark i de com el públic és part de l'obra. Després treballaria la importància del sentir amb el cos.

En la segona part de la classe treballaríem amb una rèplica de l'obra *Respire Conmigo* per tal d'entendre el concepte de l'artista de vincle subjecte i objecte i d'experimentació sensorial. Una altra opció seria treballar a partir de l'objecte sensorial *Piedra y Aire*, on una bossa de plàstic gairebé plena d'aire es tanca amb una banda elàstica i es col·loca una pedra a sobre. Quan s'apreta la bossa puja la superfície i al deixar-la anar la pedra es fica dintre. A partir d'aquesta es pot treballar la inhalació i exhalació com a impuls vital, a més de gaudir amb la relaxació que provoca el control de la respiració.

En la segona classe es pot donar llibertat de creació d'objectes i accions a partir del concepte sensorial de l'artista. Cal emfatitzar que el procés experimental és més important que l'objecte creat.

Per tancar el taller es podria involucrar grups d'alumnes en experiències de cos col·lectiu.

Com a cloenda i avaluació, crearem una exposició explicant en nostre procés personal i col·lectiu i com els ha influït, canviat o servit i que poden incorporar a la seva vida diària.

“...con la presunción de ver más lejos y más seguramente con ojos de topo fijos en la experiencia” Diana Sartori